

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 599/2022-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Pavlom Torňošom, Tomášikova 50/D, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 22/2014 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 22/2014 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie v sume **2 000 eur**, ktoré **j e** mu Okresný súd Bratislava I **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Bratislava I **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **410,26 eur** a zaplatiť ich právnemu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 15. júna 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1

Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 22/2014 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd vyslovil príkaz konať a priznal mu primerané finančné zadosťučinenie vo výške 8 000 eur.

2. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 599/2022-13 z 24. novembra 2022 bola ústavná sťažnosť sťažovateľa prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti, priložených príloh a pripojeného súdneho spisu okresného súdu vyplynul nasledujúci stav veci:

Sťažovateľ vystupuje v napadnutom konaní v procesnom postavení žalovaného proti žalobcovi, ktorý sa domáha navrátenia v žalobe vymedzenej nehnuteľnosti do pôvodného stavu. Žaloba bola na okresnom súde podaná 4. februára 2014.

4. Prvé pojednávanie bolo nariadené na 9. február 2015, na ktoré sa strany konania nedostavili, okresný súd rozhodol o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku. Žalobca uhradil súdny poplatok 7. júla 2015, sťažovateľ sa k veci vyjadril podaním z 20. novembra 2015. V roku 2016 okresný súd vyzval žalobcu na odstránenie väd žaloby, ktoré boli zo strany žalobcu odstránené podaním z 11. augusta 2016. Okresný súd vyzval žalobcu na podanie vyjadrenia 12. októbra 2016. V roku 2017 sa k veci opätovne vyjadril sťažovateľ, 27. decembra 2017 bola vec pridelená novému zákonnému sudcovi. V roku 2018 bol okresný súd nečinný, 20. februára 2019 bol spis pridelený novému zákonnému sudcovi, pojednávanie nariadené na 4. jún 2019 bolo zrušené z dôvodu opätovnej zmeny zákonného sudcu. Žalobca podal 31. mája 2019 návrh na zmenu v osobe žalovaného z dôvodu prevodu vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. Okresný súd 11. júla 2019 vyzval žalobcu na predloženie listín preukazujúcich zmenu v osobe žalovaného. V roku 2020 okresný súd nevykonal žiaden úkon. V septembri 2021 okresný súd opätovne vyzval žalobcu na predloženie požadovaných listín. Žalobca podaním zo 4. októbra 2021 oznámil, že týmito listinami nedisponuje, na čo okresný súd požiadal Okresný úrad Bratislava, katastrálny odbor o ich predloženie. K predloženiu požadovaných listín došlo 29. októbra 2021. Súdny spis bol 25. januára 2022 pridelený novému zákonnému sudcovi, sťažovateľ podal 13. júna 2022 sťažnosť predsedovi súdu na prietahy v konaní. Okresný súd rozhodol 13. júla 2022 o zmene v osobe žalovaného, uznesenie bolo sťažovateľovi doručené 30. júla 2022. Okresný súd 1. decembra 2022 nariadil pojednávanie na 5. apríl 2023.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. K porušeniu práv sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote malo dôjsť v dôsledku nečinnosti okresného súdu, ktorý o veci koná už osem rokov bez meritórneho rozhodnutia o veci samej. V napadnutom konaní sa ako predbežná otázka má posúdiť platnosť odstúpenia od zmluvy o vstavbe, ktorá je podľa názoru sťažovateľa podstatná aj pre konanie vedené na okresnom súde pod sp. zn. 9 Csp 3/2017, čím je zvýraznená dôležitosť tohto konania pre sťažovateľa. Jeho právna neistota sa týka aj ustálenia, či je alebo nie stranou napadnutého konania. Sťažovateľ zastáva názor, že svojím správaním neprispel k dĺžke napadnutého konania.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

6. Okresný súd prostredníctvom svojho predsedu konštatoval prieťahy, vychádzajúc z upovedomenia o spôsobe vybavenia sťažnosti č. k. 1SprV/593/2022 z 13. júla 2022, a to v období od 24. mája 2017 do 30. mája 2019, od 14. novembra 2019 do 8. septembra 2021 a od 29. októbra 2021 do 13. júla 2022, pričom príčinou nekonania boli objektívne dôvody spočívajúce v nadmernej zaťažnosti sudcov a fluktuácii zamestnancov. Nepriaznivá situácia na okresnom súde bola opakovane tlmočená aj Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky bez riadnej odozvy, preto za vznik prieťahov nesie zodpovednosť aj štát. Veci pridelené sudcom bez ich zaradenia do jednotlivých kategórií obtiažnosti sú vyhodnocované ako bežný civilný nápad, čo v mnohých prípadoch nie je pravdou a umožňuje to priznávanie nemajetkovej ujmy bez predvídateľných kritérií. Zároveň upozornil, že sťažovateľ už nie je žalovanou stranou, a to na základe uznesenia okresného súdu č. k. 20 C 22/2014-167 z 13. júla 2022 právoplatného 30. júla 2022.

7. K veci sa vyjadrila aj zákonná sudkyňa, ktorej bola vec pridelená 25. januára 2022, poukázala na to, že vo veci nariadila pojednávanie na 5. apríl 2023, ako aj na skutočnosť, že od 30. júla 2022 sťažovateľ už nie je stranou sporu.

III.2. Replika sťažovateľa:

8. Sťažovateľ v reakcii na vyjadrenie okresného súdu uviedol, že dôvody, ktoré okresný súd pomenúva ako dôvod na vznik prieťahov v konaní, nie sú ospravedlniteľné, až sťažnosť predsedovi súdu viedla k rozhodnutiu o zmene na strane žalovaného. Sťažovateľ opätovne poukazuje na konanie vedené okresným súdom pod sp. zn. 9 Csp 3/2017, pre ktoré je podstatný výsledok napadnutého konania. V čase podania ústavnej sťažnosti sťažovateľ bol stranou konania, pričom okresný súd o návrhu žalobcu na zmenu žalovaného mohol rozhodnúť skôr.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu všeobecného súdu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, a preto pristúpil k posúdeniu veci samej.

10. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote je založená na tvrdení o nekonaní okresného súdu v napadnutom konaní, v ktorom v čase podania ústavnej sťažnosti vystupoval na strane žalovaného.

11. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020).

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 22/2016) spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02).

13. V súlade s opakovanou judikatúrou ústavného súdu (III. ÚS 243/2017, III. ÚS 451/2017, II. ÚS 481/2017) v prípadoch extrémnych prietáhov v konaní dochádza k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov už samotnou dĺžkou súdneho konania, ktorá predlžuje stav právnej neistoty do takej miery, že sa právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, III. ÚS 113/07).

14. Vzhľadom na extrémnu dĺžku konania ústavný súd vôbec nepovažoval za významné podrobne skúmať uvedené kritériá, pretože ani právne či skutkovo náročnejší spor nesmie trvať v právnom štáte takú dobu (I. ÚS 760/2016, IV. ÚS 21/2018) a platí, že oneskorená spravodlivosť je odmietnutou spravodlivosťou (rozsudok ESLP z 20. 5. 2010 vo veci Medvedskiyi proti Ukrajine).

15. Sťažovateľ bol stranou konania vystupujúcou na strane žalovaného od podania žaloby vo februári 2014 až do 30. júla 2022, keď nadobudlo právoplatnosť uznesenie o zmene na strane žalovaného. Ústavná sťažnosť bola podaná 15. júna 2022, teda v čase, keď o zmene v osobe žalovaného nebolo rozhodnuté, a to ani neprávoplatne. Návrh na zmenu v osobe žalovaného podal žalobca 31. mája 2019, okresný súd o tomto procesnom návrhu rozhodoval viac ako tri roky. Sťažovateľ už nie je stranou sporu, jeho právna neistota síce nebola odstránená meritórnym rozhodnutím, ale iným procesným rozhodnutím súdu, ústavný súd uvedené zohľadní pri priznaní primeraného finančného zadostučinenia.

16. Sťažovateľ teda vystupoval na strane žalovaného viac ako osem rokov, počas ktorých nebolo ani raz uskutočnené pojednávanie o veci samej, okresný súd rozhodoval o zmene na strane žalovaného viac ako 3 roky, čo vedie ústavný súd k jednoznačnému záveru, že okresný súd v napadnutom konaní porušil základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (výrok 1).

17. Vzhľadom na to, že v čase rozhodovania ústavného súdu sťažovateľ už nebol stranou sporu, nebolo potrebné, aby ústavný súd vo vzťahu k okresnému súdu vyslovil aj príkaz konať bez prietáhov podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde, preto tomuto návrhu sťažovateľa nevyhovelo (výrok 4).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

18. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020).

19. V prerokúvanom prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Ústavný súd prihliadol na celkovú dĺžku konania 8 rokov, počas ktorého sťažovateľ bol stranou sporu, no na druhej strane zohľadnil, že nejde o typ konania, v ktorom by okresný súd mal postupovať obzvlášť starostlivo. Rovnako je potrebné zohľadniť aj skutočnosť, že sťažovateľ už nie je stranou konania, stav jeho právnej neistoty bol teda odstránený. Argument sťažovateľa o závislosti konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 9 Csp 3/2017 neobstojí pri posudzovaní dôležitosti napadnutého konania, uvedené môže byť relevantným už len pre označené konanie sp. zn. 9 Csp 3/2017.

20. V týchto okolnostiach sa ústavnému súdu javí ako primerané priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 2 000 eur, ktoré bude povinný uhradiť okresný súd v zmysle § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (výrok 2). V prevyšujúcej časti návrhu sťažovateľa na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd nevyhovел (výrok 4).

VI.

Trovy konania

21. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 410,26 eur v súlade s jeho návrhom.

22. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 11 ods. 3). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 je vo výške 193,83 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 11,63 eur. Sťažovateľ si uplatnil nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu).

23. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (výrok 3).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. januára 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu